

Προβολή ταινίας και συζήτηση,
στη μνήμη του συντρόφου Χρήστου Σπήλιου:
«Συνοικία το Όνειρο»
(Ελλάδα, 1961, 95 λεπτά, Σκηνοθεσία Αλέκου Αλεξανδράκη)

Λόφος Στρέφη, 28 Οκτώβρη 2025, Αντικατοχικές εκδηλώσεις

Η «**Συνοικία το Όνειρο**», είναι μια ταινία του Αλέκου Αλεξανδράκη που περιγράφει τον αγώνα για επιβίωση, μιας χούφτας ανθρώπων που κατοικούν σε μια πάμφτωχη γειτονιά στο κέντρο της μεταπολεμικής Αθήνας του 1960. Ο κεντρικός χαρακτήρας, Ρίκος, αποφυλακίζεται και επιστρέφει στην πολύβουη και εξαθλιωμένη γειτονιά του. Εκεί, βρίσκει τους παλιούς του φίλους ακόμη εγκλωβισμένους στην φτώχεια. Η ανέχεια τους συνθλίβει πρακτικά και ψυχολογικά και οι επιλογές τους είναι μοιραία

περιορισμένες. Με διαφορετικούς τρόπους ο καθένας κι η καθεμία ονειρεύονται να ανοίξουν μια χαραμάδα στη ζωή τους, προκειμένου να την κάνουν καλύτερη. Άλλοι ονειρεύονται μια διαφυγή σε μια πλούσια ζωή, άλλοι ένα σπίτι με μεγάλα παράθυρα στην κορυφή του λόφου αντί για τα υπόγεια της γειτονιάς κι άλλοι κινούνται στη σφαίρα της μικροπαραβατικότητας: λίγο παρεμπόριο σε κεντρικούς εμπορικούς δρόμους της Αθήνας στη σκιά της χωροφυλακής ή και κάνα πλάνο για μπούκα στην έπαυλη μιας γριάς που κρύβει χρυσές λίρες κάτω από το στρώμα της. Η ταινία αποτυπώνει τις αντιφάσεις και τις ταξικές ανισότητες της εποχής, αλλά επικεντρώνεται στους κατοίκους της φτωχής γειτονιάς, αναδεικνύοντας τις μεταξύ τους σχέσεις και τις αγωνίες, που εκ των πραγμάτων μοιράζονται στον αγώνα της ζωής τους.

Γίνεται γρήγορα αντιληπτό πως η ταινία κινείται σε μια εντελώς διαφορετική κατεύθυνση σε σχέση με τον υπόλοιπο ανάλαφρο ελληνικό κινηματογράφο της εποχής. Περιγράφει με ευθύτητα και χωρίς αγιογραφίες την πραγματικότητα του περιθωρίου, με όλες του τις αμαρτίες και τα αδιέξοδα, εμβαθύνοντας στις ευαισθησίες, αλλά και στην αγριότητά του.

Δυστυχώς, η καλλιτεχνική της αξία δεν θα μπορέσει ποτέ να αποτιμηθεί στο σύνολό της, καθώς η ταινία **πετσοκόφτηκε από τη λογοκρισία**. Η ρεαλιστική αποτύπωση της αθέατης πραγματικότητας της μεταπολεμικής Αθήνας κρίθηκε τόσο επικίνδυνη από την αστική δημοκρατία ώστε η ταινία, ήδη λογοκριμένη, να κατασταλεί και να μην προβληθεί καν. Στην αδειοδοτημένη *avant premiere* το 1961, η αστυνομία εισβάλλει στην αίθουσα, κλείνει το διακόπτη του ρεύματος στους τίτλους αρχής και τελικά εκκενώνει την αίθουσα και συλλαμβάνει κάποιους από τους συντελεστές, εν μέσω έντονων διαμαρτυριών. Στη συνέχεια, ακυρώνεται η επίσημη αποστολή της στο κινηματογραφικό φεστιβάλ της Βενετίας. Τελικά, η ταινία συμμετέχει στην Εβδομάδα Ελληνικού Κινηματογράφου (μετέπειτα Φεστιβάλ Θεσσαλονίκης), και πάλι με καταγγελίες ότι σκόπιμα αποκλείστηκε από τα βραβεία (της απονεμήθηκε μόνο το βραβείο φωτογραφίας και β' ανδρικού ρόλου).

Εκείνη την περίοδο, ο Αλεξανδράκης θεωρείται ο ζεν πρεμιέ του ελληνικού κινηματογράφου, παίζοντας σε πληθώρα ταινιών, τις οποίες ο ίδιος χαρακτηρίζει κάπως ανάλαφρες. Έχει βγάλει αρκετά χρήματα από αυτές και αποφασίζει να τα ρίξει σε μια ταινία ουσίας, που να δίνει έμφαση στην πραγματική ζωή και τις αγωνίες της. Όμως, ο Αλεξανδράκης είναι ταυτόχρονα και ηγετικό στέλεχος της αριστεράς με παρελθόν από παιδί στην αντίσταση την περίοδο της κατοχής και σε οργανωτικές κεντρικές θέσεις στη συνέχεια. Εκτιμά ότι περνάει απαρατήρητος μέσα στην αντικομμουνιστική φρενίτιδα της εποχής. Οι συντελεστές της ταινίας ανήκαν στην αριστερή διάνοηση. Το σενάριο είχε γραφτεί από τον ποιητή Τάσο Λειβαδίτη και το λογοτέχνη Κώστα Κοτζιά. Τα σκηνικά υπογράφονταν από τον Τάσο Ζωγράφο, που προηγουμένως είχε εργαστεί στον Δράκο (1956) του Νίκου Κούνδουρου. Υπεύθυνος φωτογραφίας ήταν ο Δήμος Σακελλαρίου. Στην ομάδα των ηθοποιών, και πέρα από το πρωταγωνιστικό δίδυμο Αλεξανδράκη – Γεωργούλη, συμπεριλαμβάνονταν ο Μάνος Κατράκης, η Αλέκα Παϊζή και η Σαπφώ Νοταρά. Τη μουσική της ταινίας ανέλαβε να γράψει ο Μίκης Θεοδωράκης.

Από τα αρχεία που διασώζονται σε σχέση με την κυβερνητική δραστηριότητα ως προς την ταινία πριν καν την ολοκλήρωσή της, εύκολα διαπιστώνεται ότι **οι λόγοι της λογοκρισίας δεν ήταν πολιτιστικοί, αλλά πρώτα απ' όλα πολιτικοί με τη στενή έννοια**. Κύκλοι του υπουργείου Προεδρίας θεώρησαν ότι η παραγωγή της ταινίας υπήρξε ένα προκάλυμμα για τη διείσδυση του παράνομου τότε Κομμουνιστικού Κόμματος Ελλάδος, και μάλιστα κομμάτι ενός ευρύτερου σχεδίου για την αξιοποίηση του πολιτισμού ως προγεφύρωμα στην υποτιθέμενη πολιτική αντεπίθεση που επιχειρούσε ο κομμουνισμός. Σχετικό σημείωμα του υπουργείου Προεδρίας θεωρούσε ως δεδομένο ότι η παραγωγή ήταν επιχείρηση-βιτρίνα των κομμουνιστών και μάλιστα **στο πλαίσιο της αναβάθμισης των σχεδίων του διεθνούς κομμουνισμού εναντίον της Ελλάδας**. Ως απόδειξη των ισχυρισμών του, ο συντάκτης επικαλούνταν μόνο την

κομμουνιστική πολιτική θέση των συντελεστών της ταινίας και υπογράμμιζε τον κίνδυνο μιας τέτοιας εξέλιξης. Καταλήγοντας, εισηγούνταν την «**άμεσον και αποτελεσματική αντιμετώπισιν της απειλής**» με τα εξής μέτρα: **1. Την επιβολή συντριπτικής φορολογίας στην εταιρία, 2. Την πρόκληση δυσχερειών στην εξεύρεση αιθουσών για την προβολή της, 3. Την εντατικότερη διαφώτιση της κοινής γνώμης για τον κομμουνισμό και τους στόχους του, 4. Την παραγωγή ταινιών αντικομμουνιστικού και εθνικού περιεχομένου.**

Αναζητώντας το πεδίο που θα διαδραματίζεται η ταινία, ο Αλεξανδράκης μαζί με τη σύντροφο και συμπρωταγωνίστριά του, Αλίκη Γεωργούλη, που εκτελούσε και χρέη παραγωγού, βρίσκουν τη γειτονιά του Ασυρμάτου. Είναι γι' αυτούς ιδανική, καθώς αποτελεί ζωντανό παράδειγμα της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού που συνυπήρχαν με τον πλούτο στην Αθήνα της εποχής. Αντίφαση που στόχευαν να αναδείξουν, καθώς ζητούμενο των συντελεστών ήταν να δημιουργήσουν ένα φιλμ νεορεαλισμού, πρωτοπόρο για την εποχή, το οποίο να αναδεικνύει τον αγώνα επιβίωσης πραγματικών ανθρώπων σε πραγματικές συνθήκες ζωής. Σύμφωνα με την Υπηρεσία Πληροφοριών, τα ίδια τα γυρίσματα της ταινίας χρησιμοποιούνταν ως μέσο επαφής, ως «*κρίκος κατά την κομμουνιστική ορολογία [...] με τας λαϊκάς μάζας των συνοικισμών*».

Ο Ασύρματος, ήταν ένας καταυλισμός, τον οποίο είχαν δημιουργήσει άστεγοι πρόσφυγες από την Αττάλεια της Μικράς Ασίας, χτίζοντας αρχικά καλύβες μέσα στο παλιό λατομείο που βρισκόταν στο πίσω μέρος του λόφου Φιλοπάππου. Είχε πάρει το όνομα του από τον παλιό ασύρματο της Ναυτικής Σχολής Πολέμου που υπήρχε εκεί έως και την ανατίναξή του κατά τη διάρκεια των Δεκεμβριανών. Οι κάτοικοι του, πλήρως εγκαταλελειμμένοι από το ελληνικό κράτος από την περίοδο της προσφυγικής κρίσης και μετά, ζούσαν εκεί σε συνθήκες απόλυτης ανέχειας. **Η αποτύπωση των συνθηκών ζωής των περίπου 3.000 κατοίκων του Ασυρμάτου αποτέλεσαν έναν από τους λόγους λογοκρισίας της ταινίας καθώς η εικόνα αυτή έσπαγε τη βιτρίνα της αναπτυσσόμενης Αθήνας και αποκάλυπτε την φτώχεια που συνυπήρχε μια ανάσα από την τουριστικά αναδυόμενη περιοχή της Ακρόπολης.**

Τὸ κοπῶδι τῶν σπιτιῶν ἀναρριχᾶται στὸ βράχο γιὰ νὰ πάρῃ ἀέρα...

Από το φιλμ κόπηκαν σχεδόν όλες οι σκηνές που μαρτυρούσαν την τοποθεσία της παραγκούπολης. Η εξουσία δεν ήθελε να φαίνεται πως η γειτονιά αυτή αποτελούσε μέρος της Αθήνας.

Ένα ακόμη κομμάτι που λογοκρίθηκε, ήταν ο χαρακτήρας ενός τρελού της γειτονιάς με την απίστευτη αιτιολογία πως «οι τρελοί δεν

κυκλοφορούν στους δρόμους αλλά είναι κλεισμένοι στα άσυλα». Σημειωτέον, πως μιλάμε για μια εποχή όπου ο αριθμός των ανθρώπων που είχαν εκδηλώσει ψυχικές ασθένειες από την μετεμφυλιακή καταστολή, τα βασανιστήρια, το ξύλο και τις πολυετείς φυλακίσεις ήταν τρομερά αυξημένος. Χωρίς βέβαια να συνυπολογίζουμε τον αντίκτυπο που είχε στην ψυχική υγεία των ανθρώπων ο ίδιος ο πόλεμος και ό,τι αυτός συνεπάγεται.

Άλλος λόγος που επικαλέστηκε η λογοκρισία ήταν η ευγονικής εμπνεύσεως διαπίστωση πως «η **παραιομία δεν είναι στο DNA των Ελλήνων**»! Ευσεβής πόθος, καθώς τόσο η αντίσταση όσο και η φτώχεια είχαν φέρει σε καθεστώς παραιομίας τη συντριπτική πλειοψηφία των πολιτών της χώρας όλα τα προηγούμενα χρόνια.

Τέλος, κόπηκε ένα ολόκληρο κομμάτι που αφορούσε έναν εργάτη ο οποίος προσπαθούσε να πείσει τους υπόλοιπους χαρακτήρες πως μόνο με τη συλλογική διεκδίκηση και την αλληλεγγύη θα καταφέρουν να καλυτερέψουν τις ζωές τους. Σύμφωνα με τον Αλεξανδράκη, οι περικοπές είχαν ως στόχο να συσκοτίσουν το γεγονός ότι ο συνοικισμός βρισκόταν μέσα στην Αθήνα και κυρίως, να απαλείψουν κάθε αναφορά στις προσπάθειες των κατοίκων να συνδικαλιστούν, αφήνοντας έτσι το στοιχείο της

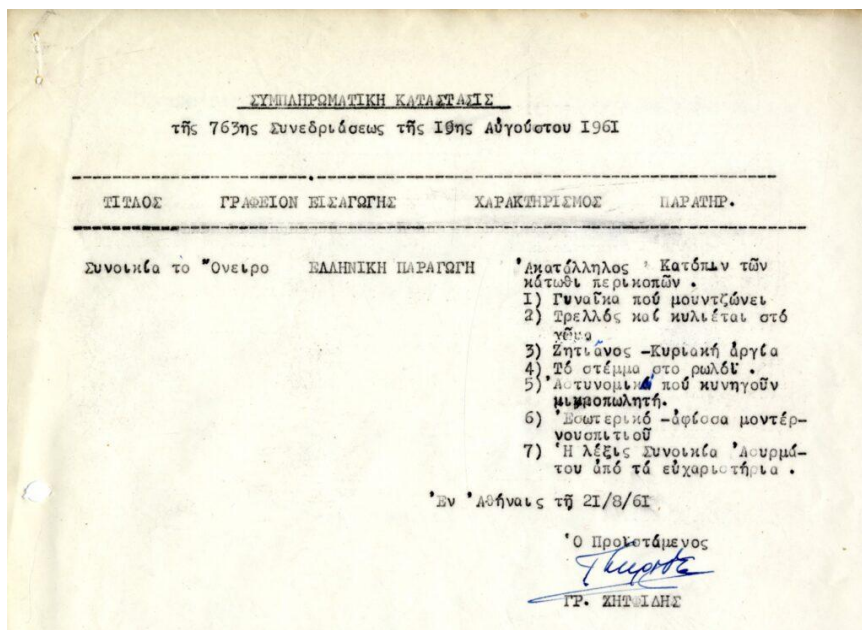
«μπαγαποντιάς» να γίνει κυρίαρχο στην ταινία. Κάπου εκεί, αποκαλύπτονται οι πραγματικοί λόγοι για τους οποίους αυτή η ταινία κρίθηκε τόσο επικίνδυνη και επί της ουσίας απαγορεύτηκε με χρήση του νομικού οπλοστάσιου της λογοκρισίας που είχε εφεύρει η μεταξική δικτατορία και λειτουργούσε απρόσκοπτα έως το 1974.

Η «Συνοικία το Όνειρο» θα προβληθεί τελικά σε μεμονωμένες περιπτώσεις μόνο σε κάποιους κινηματογράφους της Αθήνας, ενώ οι κινηματογράφοι της επαρχίας θα δεχθούν επιθέσεις με πέτρες αλλά και την καταστολή της χωροφυλακής. Ο Αλεξανδράκης θα καταστραφεί οικονομικά -σχεδόν ολοκληρωτικά- ως παραγωγός και η ταινία θα μείνει στα αζήτητα έως την προβολή της στην ελληνική τηλεόραση το 1983. Έκτοτε θα προβληθεί ελάχιστα και πάντα λογοκριμένη.

Τα χρόνια μετά τον εμφύλιο

Σπανίως μιλάμε και έχουμε κατά νου την ιστορική περίοδο που ξεκινά από το τέλος του εμφυλίου και φτάνει μέχρι την Χούντα, από το '49 ως το '67. Κι όμως, η περίοδος αυτή αποτελεί ένα μικρό διάλειμμα στην κατά τ' άλλα μακρά καθεστωτική και αντιδημοκρατική ιστορία του ελληνικού κράτους και είναι ενδεικτική για το τι σημαίνει ιστορικά «ελληνική δημοκρατία» και ποιες είναι οι ρίζες της.

Η μεταπολεμική Ελλάδα του '60 είναι μια χώρα που αναπτύσσεται ραγδαία. Αποτελεί ένα μικρό οικονομικό θαύμα της εποχής. Η χώρα περνά σταδιακά από τον κύκλο επιρροής της βρετανικής αυτοκρατορίας στα χέρια των Ηνωμένων Πολιτειών της Αμερικής, μπαίνει στο ΝΑΤΟ και χρεώνεται τεράστια ποσά για την ανοικοδόμησή της. Το βάρος πέφτει στις υποδομές και στα μεγάλα έργα ενώ χτίζονται αμερικανικές βάσεις, όπως επίσης και ο Δημόκριτος, με δωρεά των ΗΠΑ. Η μοναρχία έχει επιστρέψει και το παλάτι κυβερνά μαζί με τη δεξιά. Ζητούμενα της κυριαρχίας είναι η καλλιέργεια εμπορικών και πολιτιστικών σχέσεων με πλούσιες χώρες του εξωτερικού με στόχο την ανάδειξη της χώρας ως κορυφαίο τουριστικό προορισμό. Ο εγχώριος πληθυσμός μετακινείται μαζικά στα αστικά κέντρα, κυρίως στην Αθήνα, η οποία ξεκινά να οικοδομείται με φρενήρεις ρυθμούς. Η πόλη πλασάρεται ως ανανεωμένη, μοντέρνα, ζωντανή και εύθυμη ενώ τα νησιά ως κρυφοί εξωτικοί παράδεισοι για Αμερικανούς και Γερμανούς τουρίστες.

Ο δημοσιογράφος Γιάννης Κάτρης, στο βιβλίο του «**Η γέννηση του νεοφασισμού στην Ελλάδα**» αναφέρει: «Στην αρχή της τελευταίας δεκαετίας, και πολύ πριν, η ελληνική ζωή παρουσίαζε δύο διαφορετικές όψεις. Ο ξένος επισκέπτης, ο τουρίστας, ακόμη κι ο δημοσιογράφος, ερχόταν σε επαφή μόνο με τη μία όψη. Και αυτή ήταν τόσο γοητευτική αλλά και τόσο παραπλανητική. Η μαγεία της ελληνικής φύσεως κατακτούσε τον ξένο από την πρώτη στιγμή και τον προδιάθετε ψυχικά να δει όλα τ' άλλα με ευμενή προκατάληψη.

[...] Μια έντονη αίσθηση ευημερίας, πλούτου κι ανέμελης ζωής αναδινόταν σε κάθε βήμα. Μιλάμε φυσικά για το κέντρο της Αθήνας με τα μοντέρνα κτίρια και την κοσμοπολίτικη πρωτευουσιάνικη κίνηση. Εκεί που τα κοσμηματοπωλεία και τα άλλα πολυτελή καταστήματα προσφέρουν αριστουργήματα αρχαϊκής και σύγχρονης τέχνης, καθώς και τα τελευταία παρισινά μοντέλα της γυναικείας μόδας. Εκεί που τα

καταστήματα τροφίμων ξεχειλίζουν από ρωσικό χαβιάρι, σκωτσέζικο ουίσκι και γαλλικά σαμπάνια. Στους κεντρικούς δόμους απαστράπτουσες Ρολles Ρόυς και Κάντιλακ συμφύρονται με ταπεινά ετοιμόρροπα αυτοκινητάκια και μοτοσακό. Στα γύρω κοσμικά καφέ υπέρκομπες γυναίκες συνοδευόμενες από αργόσχολους πλέϊ μπόϊδες παίρνουν το μεσημεριανό απεριτίφ τους.

Τη νύχτα η γεύση της ευημερίας προσφέρεται ακόμη πιο δυνατή. Η πόλη είναι κατάφωτη. Ο γαλάζιος ουρανός μας καταυγάζεται από τις φωτεινές διαφημίσεις των μεγάλων ξένων εταιρειών. Τα εντός και εκτός της Αθήνας άπειρα νυχτερινά κέντρα, με ορχήστρες, μπουζούκια, διεθνείς τραγουδίστριες και στριπ-τιζ πλημμυρίζουν από κόσμο. Ένας ποταμός από ουίσκι και σαμπάνια ρέει κάθε βράδυ. Οι πιο θερμόαιμοι ολοκληρώνουν το ξεφάντωμα με το σπάσιμο των ποτηριών, των πιάτων, ακόμα και των τραπεζιών.

Ένας ξένος δημοσιογράφος που το καλοκαίρι του 1960 τον είχα πάει να γνωρίσει τη νυχτερινή Αθήνα, έτριβε τα μάτια του από την έκπληξη:

<<Μα αυτή είναι, με ρωτούσε, η φτωχή Ελλάδα που βομβαρδίζει με υπομνήματα και εκκλήσεις τους διεθνείς οργανισμούς ζητώντας οικονομική βοήθεια και δάνεια;>>.

Του εξήγησα: <<Όχι. Αυτή δεν είναι η

φτωχή, η αληθινή Ελλάδα. Είναι η ωραία παραπλανητική βιτρίνα της>>.

Η βιτρίνα είναι η μία όψη της ελληνικής ζωής. Και με την προκλητική επίδειξη του πλούτου γίνεται το καθρέφτισμα της διαφθοράς του δημόσιου βίου και της ανορθόδοξης λειτουργίας του δημοκρατικού πολιτεύματος. Αλλά αυτά παραμένουν αθέατα και άγνωστα στον αφελή ξένο. Τα σκεπάζει επιμελώς η βιτρίνα, η οποία εμφανίζει μια Ελλάδα λουσμένη στην ευημερία και σ' ένα ιδανικό σύστημα δημοκρατικής διακυβερνήσεως.

Ο ξένος συνάδελφος δεν πείθεται. [...] Εγκατέλειψα τον αγώνα... Η βιτρίνα είχε επενεργήσει πολύ δραστικά στον ξένο συνομιλητή μου.

Στη σκέψη μου ήρθαν τα Τζουμέρκα. Οι στατιστικές του ΟΗΕ αναφέρουν την Ήπειρο σαν την πιο άγονη και φτωχή περιοχή της Ελλάδας. [...] Για πρώτη φορά είδα από κοντά τα Τζουμέρκα το καλοκαίρι του 1952.

Περνώντας από την Άρτα για μακρυνότερο ταξίδι, ηηγούμενη ενός ιστορικού μοναστηριού μου είχε κεντρίσει το ενδιαφέρον: << Πηγαίνετε στα Τζουμέρκα, μου είπε, αν ψάχνετε για την αλήθεια θα την δείτε μόνο εκεί>>.

Κάποιος δέχτηκε να με συνοδέψει. Με μουλάρια ανεβήκαμε το απόκρημνο βουνό. Όταν έπειτα από έξι ώρες φτάσαμε στο πρώτο χωριό, ένα τσούρμο από παιδιά ανεβασμένα σ' ένα ύψωμα μας κοίταζαν ξαφνιασμένα. Το θέαμα ήταν τρομακτικό. Ντυμένα με κάτι απίθανα κουρέλια, ξυπόλυτα, σκελετωμένα, με βαδουλωμένα μάγουλα και απλανή βλέμματα, τα παιδιά των Τζουμέρκων θύμιζαν παιδιά της κατοχικής πείνας ή του Νταχάου. Στο βάθος κάτι μισοερειπωμένα καλυθόσπιτα, χωρία παράθυρα και πόρτες, έμοιαζαν με κατοικίες τρωγλοδυτών. [...]

Ο συνοδός μου θυμήθηκε κάποια κινηματογραφική ταινία και ψιθύρισε με θλίψη: <<σκυλίσια ζωή>>. Διαμαρτυρήθηκα έντονα. Όχι δεν είναι σκυλίσια η ζωή εδώ. Είναι κάτι πολύ χειρότερο. [...]

Στο καφενείο του χωριού ζήτησα να πληρώσω τους καφέδες και μη έχοντας ψιλά έβγαλα ένα χαρτονόμισμα των 50 δραχμών. Ο καφετζής κοίταξε με θλιμμένη απορία το χαρτονόμισμα. Ο αγωγιάτης με πρόλαβε και έδωσε στον καφετζή μερικά κέρματα. << Τρελός είσαι;>> άκουσα το συνοδό μου να λέει με χαμηλή φωνή όταν ο καφετζής απομακρύνθηκε. <<Που νομίζεις ότι βρίσκεσαι, στην Αθήνα σας;>> Τότε πρόσεξα ότι στα πεινασμένα βλέμματα γύρω μου υπήρχε μια υποψία απειλής.. [...]

Την ίδια μέρα φύγαμε.. Είχε δίκιο η ηγούμενη.. Στα Τζουμέρκα είχα δει την αλήθεια. Μια αλήθεια που δεν θα μπορέσει να τη δει ο συνομιλητής μου, ο Αμερικανός δημοσιογράφος. Είναι η αλήθεια που σε κάνει να ντρέπεσαι που είσαι άνθρωπος..

Δεν είναι όλη η Ελλάδα Τζουμέρκα. Αλλά ούτε και <<βιτρίνα>>. Ανάμεσα στους δύο ακραίους κόσμους της ελληνικής κοινωνίας κινείται το μεγάλο ανήσυχο πλήθος, αυτό το πολύβουο μελίσσι του λαού, με τις εσωτερικές κλιμακώσεις του, τις κάποτε βίαιες παρορμήσεις του, που αγωνίζεται για μια καλύτερη μοίρα κάτω από τον ήλιο του αιώνα μας. Αλλά η ολιγαρχία με τα σώματα ασφαλείας της, με τις ΚΥΠ της, τη CIA της, με το στρατό της κι αν χρειαστεί με ξένους στρατούς στέκεται φρουρός ακοίμητος της <<βιτρίνας>>. Η <<βιτρίνα>> αποκαλείται <<έθνος>>. Κι έτσι η ολιγαρχία, αφρόκρεμα η ίδια της εθνικοφροσύνης, είναι ήσυχη με τη συνείδησή της. Όλα όσα κάνει γίνονται για το εθνικό συμφέρον και για τον ελληνοχριστιανικό πολιτισμό της.»

Πίσω λοιπόν από την βιτρίνα της τουριστικής και ευημερούσας Ελλάδας που πασχίζει να δημιουργήσει η κυριαρχία, βρίσκεται μια αμείλικτη πραγματικότητα. Το ελληνικό θαύμα είναι χτισμένο πάνω στα συντρίμμια του Β' Παγκοσμίου Πολέμου, ο οποίος έχει αφήσει πίσω του κατεστραμμένο τουλάχιστον το 28% του εγχώριου πλούτου, και γύρω στους 500.000 νεκρούς. Είναι επίσης χτισμένο πάνω στα αποκαϊδία του εμφυλίου πολέμου. Το Δεκέμβριο του 1949 οι πολιτικοί κρατούμενοι υπολογίζονται σε περίπου 20.200 άτομα τα οποία βρίσκονται σε κρατητήρια, φυλακές και ξερονήσια. Τα λεγόμενα «έκτακτα μέτρα» πολέμου που αφορούν πιστοποιητικά πολιτικών φρονημάτων, κρατούν φακελωμένους την περίοδο 60-61 περίπου 1.500.000 πολίτες. Η πίστη και η υποταγή στο έθνος κυριαρχεί ως επιβαλλόμενη στάση για όλους

ανεξαιρέτως. Οι πολίτες της χώρας χωρίζονται πια σε δύο κατηγορίες: τους εθνικόφρονες και τα μιάσματα. Που και που αναγνωρίζεται και μια ενδιαμέση κατηγορία, αυτή των απλών νομιμοφρόνων. Στους εθνικόφρονες εντάσσονται οι δωσίλογοι, οι συνεργάτες των κατοχικών δυνάμεων, οι βασιλόφρονες και η συντριπτική πλειοψηφία της δεξιάς. Στα μιάσματα οι κομμουνιστές, οι σοσιαλιστές, σχεδόν όλοι όσοι έκαναν αντίσταση στην κατοχή αλλά και πάμπολοι άλλοι που κρίνονται από την προηγούμενη κατηγορία ως ελευθεριάζοντες και άρα επικίνδυνοι. Ως ήθος αναγνωρίζεται μόνο η πίστη στο έθνος, έτσι το διαμορφώνουν οι κυρίαρχοι νικητές. Όσοι στην πραγματικότητα αντιστάθηκαν, νίκησαν και απελευθέρωσαν τον ελλαδικό χώρο από τις δυνάμεις του Άξονα, καταδιώκονται μετά μανίας, απαγάγονται, εξορίζονται, φυλακίζονται ή αποτρελαίνονται κατά τη νέα λαμπρή δημοκρατική περίοδο του βασιλευόμενου ελληνικού κράτους.

Ο ιστορικός αναθεωρητισμός της εξουσίας έρχεται και συμπληρώνει την καταστολή, προκειμένου να ξεπλυθεί η εγκληματική δράση των συνεργατών της Κατοχής και να αναδειχθεί ο κομμουνισμός (με ό,τι αυτός συνεπάγεται) ως νο1 κίνδυνος και άρα να νομιμοποιηθεί ο διωγμός του. Πάνω σε αυτά στήνεται η βιτρίνα του ελληνικού θαύματος της δεκαετίας του '60.

Το κράτος των εθνικοφρόνων στο σήμερα

Είναι πραγματικά αξιοσημείωτο, **πώς είναι δυνατόν σήμερα να βρισκόμαστε σε μια συνθήκη η οποία να προσομοιάζει τόσο πολύ σε μια εποχή περίπου εξήντα χρόνια πίσω.** Σίγουρα δεν έχουμε βγει από ένα παγκόσμιο πόλεμο ούτε από ένα εμφύλιο, όμως βρισκόμαστε σε μια συνθήκη φαινομενικής ανοικοδόμησης της χώρας μετά από μια χρεωκοπία και μια οικονομική κρίση, η οποία χαρακτηρίστηκε – εκ των υστέρων – ως ανθρωπιστική, παρουσιάζοντας στοιχεία που προσομοιάζουν σε εμπόλεμη περίοδο. Σίγουρα οι αναλογικές παρομοιάσεις εποχών της ιστορίας ενέχουν παγίδες, όμως τα επιμέρους χαρακτηριστικά τις αποφεύγουν με επιτυχία. Το μέγεθος της διαφθοράς και του πλουτισμού της μειοψηφίας σε αντίθεση με την εκτόξευση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού της πλειοψηφίας έχουν δημιουργήσει τρομακτικές ανισότητες. Η συσπείρωση μιας κυριαρχίας που λυμαίνεται τα πάντα για την αυτοσυντήρηση τη δική της και των οπαδών της είναι ολοένα πιο φανερή και πιο επιζήμια. Ταυτόχρονα η ένταση της καταστολής στην έκφραση, στη συνάθροιση και στις διαδηλώσεις, όσο και η επιχείρηση αποστείρωσης και αποπολιτικοποίησης όλων των πτυχών της κοινωνικής ζωής βαθαίνει όλο και περισσότερο. Σε όλα αυτά προστίθεται και η ιδιώτευση, που βασίζεται πάνω στη λήθη όσων συνέβησαν στο πρόσφατο παρελθόν. Μια πεποίθηση πως αφού δεν τα καταφέραμε αγωνιζόμενοι συλλογικά θα τα καταφέρουμε σε προσωπικό επίπεδο κάθε ένας και κάθε μία μόνη της έστω να επιβιώσουμε και ποιος ξέρει, ίσως και να πλουτίσουμε. Να γίνουμε δηλαδή βορρά στα θηρία. Να γίνουμε μια χώρα τουριστική, να επενδύσουμε σε αυτό. Να έρχονται ισραηλινοί στρατιώτες να ξεκουράζονται από τα εγκλήματα πολέμου που διαπράττουν στην Παλαιστίνη. Εμείς οφείλουμε να παρουσιάζουμε μια εικόνα φιλόξενη κι όσοι είναι στη σωστή πλευρά της εκμετάλλευσης, μια εικόνα ευημερίας. Να δίνουμε το καλό παράδειγμα και να είμαστε ήσυχoi και αθόρυβοι. Κι όσοι επιβιώσουν. Προπαντός όμως, να μην γκρινιάζουμε και να μην φωνασκούμε, εξ άλλου αυτά τα κάνουν οι αριστεροί και οι αναρχικοί, αυτοί που ως γνωστόν δεν είναι τίποτα άλλο παρά άνομοι εγκληματίες.

Σε αυτήν τη συνθήκη λοιπόν, η δική μας συνοικία, τα Εξάρχεια, βρίσκεται, πιο πολύ από οποιαδήποτε άλλη, στο στόχαστρο της κυριαρχίας και της επιχείρησης «βιτρίνα». **Ακριβώς επειδή είναι μια γειτονιά που διαχρονικά επιμένει να οργανώνει τις αντιστάσεις της, να συλλογικοποιεί τα όνειρα της για ελευθερία και αξιοπρέπεια, να αναδεικνύει όσα η εξουσία προσπαθεί να κρύβει κάτω απ' το χαλί, να πυροδοτεί αγώνες για τη διεκδίκηση μιας καλύτερης ζωής για όλα μας.** Να σπάει συνεχώς τη βιτρίνα της απόλυτης εκμετάλλευσης, του καταναλωτισμού και του φιλοτομαρισμού. Αντιστέκεται και αυτοοργανώνεται. Γι' αυτό της επιβάλλεται μια ιδιότυπη κατοχή από την αστυνομία, σε συνδυασμό με την επέλαση του κεφαλαίου, που στόχο έχει την απονεύρωση της και τη μετατροπή της σε οτιδήποτε άλλο

εκτός από αυτό που οργανικά και διαχρονικά είναι: **εστία αμφισβήτησης και αγώνα**. Η ολοκληρωτική καταστροφή της πλατείας, η συνεχής επιτήρηση ασφαλιτών και drone στον πεζόδρομο της Μεσολογγίου, ο διωγμός των κατοίκων της μέσω επενδυτικών funds που αγοράζουν ολόκληρα οικοδομικά τετράγωνα για να τα μετατρέψουν σε luxury apartments, δείχνουν πόσα εναλλακτικά μέτρα μπορεί να πάρει η εξουσία για να πετύχει τον σκοπό της. Όμως, στην περιοχή έχουμε και ένα πρωτοφανές σχέδιο για την καταστολή της, την στρατοπέδευση ολόκληρων ταγμάτων κατοχής της ελληνικής αστυνομίας. Το γεγονός αυτό μαρτυράει δύο πράγματα: **πρώτον ότι, η κυριαρχία δεν διστάζει με δημοκρατία ή χωρίς να χρησιμοποιεί τα σώματα ασφαλείας για να υπερασπιστεί τα συμφέροντά της και δεύτερον, ότι αν μη τι άλλο, τα εναλλακτικά τους μέτρα δεν στάθηκαν αρκετά για να κάμψουν τις αντιστάσεις μας**. Οι δυνάμεις κατοχής στον Λόφο του Στρέφη και γύρω απ' το κουφάρι της πλατείας, **δε δείχνουν μόνο τη δύναμη της καταστολής, μαρτυρούν και την αποτυχία τους**. Η αποτυχία τους εξαρτάται από μας, από τους αγώνες και τα αντανakλαστικά μας, από την αγάπη και το άσβεστο πάθος μας για έναν καλύτερο κόσμο. Γι' αυτό και οφείλουμε να κρατάμε μια ξεχωριστή θέση στην καρδιά μας για όσα συντρόφια επιμένουν να προχωρούν στον δύσβατο δρόμο του αγώνα. Παρά την καταστολή, παρά τον φόβο, παρά τις αντιξοότητες. Με πάθος για την ελευθερία.

Ένα απ' αυτά τα συντρόφια έχασε πρόσφατα η συνοικία μας, ένα από τ' αστέρια της, τον **Χρήστο Σπήλιο**. Ίσως, για κάτι απ' όλα αυτά να είχε στο χέρι του τατουάζ τον τίτλο της ταινίας. Γιατί, αν μη τι άλλο, ο Χρηστάρας –καταγόμενος από την Ήπειρο- ενσάρκωνε το σπάσιμο της βιτρίνας. Του δήθεν, του λουξ, της υπακοής, της υποταγής στο κράτος και τους λακέδες του, στο κεφάλαιο και τις ορέξεις του. Αυτή η προβολή ήταν αφιερωμένη σε εκείνον, στον αστείρευτο ρομαντισμό του και στην μαχητικότητα του στη ζωή και στον αγώνα.

Του υποσχόμαστε πως θα συνεχίσουμε και πως θα νικήσουμε.

Χρήστος Σπήλιος Αθάνατος!

